

5. 1. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Soukromoprávní vymáhání náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže v ČR a nový zákon o náhradě škody

S porušováním pravidel hospodářské soutěže, ať už ve formě kartelových dohod, zneužití dominantního postavení nebo jiné, se setkáváme téměř každodenně. Je v širokém povědomí odborné i laické části veřejnosti, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže dohlíží nad veřejnoprávním vynucováním soutěžních pravidel a často se uchyluje k ukládání pokut za jejich porušení. Proč se ale neseťkáváme se soukromoprávním vymáháním kartelového zákazu a jaký vliv na něj bude mít nový zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže?

GLATZOVA & Co.

Soukromoprávní vymáhání kartelového zákazu (tzv. Private Enforcement) je v Evropské unii a potažmo i České republice, na rozdíl od veřejnoprávního vymáhání (Public Enforcement), naprostou vzácností. S opravdu dokončenými spory, které by neskončily mimosoudní dohodou nebo nikdy nekončícím přerušením, se prakticky neseťkáme, a proto lze každý takový označit za onu pomyslnou „jarní vlašťovku“.

Přitom je zcela nabíledni, že mnoha (neřkuli většinou) kartelovými dohodami nebo zneužitím dominantního postavení vzniká třetím subjektům majetková škoda, když v jejich důsledku přicházejí o zákazníky, musí prodávat pod cenou nebo naopak předraženě nakupovat. Private Enforcement v takovém případě představuje nástroj, jak se úspěšně domoci nejen náhrady vzniknuvší škody, ale taktéž zastavení protisoutěžního jednání, jelikož minimálně od rozsudku ESD ve věci Courage Ltd vs. Crehan[1] mohou soudy členských států přímo uplatňovat čl. 81 a 82 Smlouvy o ES (dnes čl. 101 a 102 SFEU), jinými slovy zakazovat kartelové dohody a zneužití dominantního postavení obdobným způsobem, jako soutěžní úřady, tedy ÚOHS nebo Evropská komise.

Nesporným přínosem soukromoprávního vymáhání je i skutečnost, že může přispívat k širšímu postihování porušování pravidel hospodářské soutěže, jelikož objektivně vzato není v silách soutěžních úřadů prozkoumat a postihnout veškeré protisoutěžní jednání. Soutěžní orgány tak musí volit na základě závažnosti, a logicky méně závažným porušováním se tak dostává většího prostoru, ba dokonce volnosti.

V Česku právní předpisy přiznávaly subjektům poškozeným z protisoutěžního jednání právo domáhat se před soudy náhrady škody a zákazu takového jednání již dávno před výše zmíněným rozsudkem ESD. Předchozí zákon o ochraně hospodářské soutěže[2] obsahoval § 17, který výslovně přiznával tyto práva každému poškozenému. Aktuální zákon o ochraně hospodářské soutěže[3] sice srovnatelnou úpravu nenabízí, nicméně i během jeho účinnosti bylo a je soukromoprávní vymáhání prostřednictvím žalob (ať už dříve s odkazem na obchodní zákoník nebo dnes na občanský zákoník[4] či rozhodnutí ESD) možné, ačkoliv specifická právní úprava chybí. Zeptejme se tedy, proč nedochází

prakticky k žádným takovým sporům, a konečné rozsudky ve věci bychom mohli spočítat na prstech jedné ruky?

Jednoduše řečeno je na vině obrovské množství překážek, kterým musí potenciální žalobci, poškození, čelit. Private Enforcement zkrátka není efektivní, a to z několika důvodů. Zaprvé je v žalobě nutné přesně upravit rozsah vzniklé škody a ten taktéž dokázat, to ovšem z důvodu tzv. informační asymetrie[5] nemusí být pro žalobce vůbec snadné a někdy se to může stát i nemožným. Dále není přesně vyjasněna otázka promlčení nároků z omezení hospodářské soutěže. Poškození se často potýkají se situací, kdy není jasné, od kdy případná promlčecí lhůta běží, zda již od uzavření kartelu, jeho ukončení, nebo snad od každého okamžiku trvajících kartelové chování. Dalším zásadním problémem taktéž vyplývajícím z informační asymetrie je důkazní nouze poškozených, kdy prokázání porušení soutěžního práva je pro ně ve většině případů mimořádně obtížné a přístup k jednotlivým důkazům, které nejsou schopni přesně označit, prakticky nemožný. Na rozdíl od vyšetřování vedeného Úřadem nebo Komisí se tak soukromí žalobci fakticky nemají možnost k nezbytným důkazům dostat. Mezi dalšími limitacemi jmenujme např. problematiku nepřímého odběratele, vysoké náklady sporu nebo problematiku kolektivních žalob. Naopak v Česku na rozdíl od jiných evropských států není problémem vázanost soudů rozhodnutími soutěžních orgánů, která je pevně stanovena ustanovením § 135 občanského soudního řádu.

Výše popsané problémy nicméně nejsou českým specifíkem a nalezneme je ve více právních rádech napříč EU. Evropská komise si je této situace dobře vědoma a proto již v roce 2005 vydala Zelenou knihu a v roce 2008 Bílou knihu o žalobách na náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel. Jasné však bylo to, že situace si žádá právně závaznější řešení, kterým se nakonec stala směrnice EU č. 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014. I když směrnice neposkytuje naprosto kompletní řešení všech problémů, které se Private Enforcement týkají, je správným nástrojem k tomu, aby členské státy na jejím základě přijaly příslušná vnitrostátní pravidla a mezery směrnice v nich vyplnili s ohledem na specifickou národní úpravu. Směrnice musí být transponována do 27. prosince 2016.

U nás se příslušným zákonem má stát zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže, který je v době psaní tohoto článku v prvním čtení Poslanecké sněmovny jako sněmovní tisk č. 991, přičemž je navrženo jeho celkové přijetí přímo v onom prvním čtení, už teď je tím pádem jasné, že transpozice zákona se do žádaného data patrně nestihne.

Zákon se snaží napravit neutěšenou situaci Private Enforcementu v ČR, a to právě řešením výše popsaných problémů. Zavádí se např. domněnka vzniku škody, tedy slovy návrhu: „Má se za to, že omezováním hospodářské soutěže vzniká škoda.“ Jde právě o reakci na zmíněnou informační asymetrii, když důsledkem ustanovení bude fakt, že právě žalovaný se stane tím, kdo bude povinen dokazovat, že škoda nevznikla, nikoliv tedy žalobce.

Dále se usnadňuje i přístup k důkazům, když pokud žalobce s určitostí odpovídající dostupným skutečnostem věrohodnost svého práva na náhradu škody osvědčí, pak soud uloží žalovanému zpřístupnit žalobci doklady, které jsou k uplatnění jeho práva nezbytné. Specifické úpravy se dočká i systém promlčení, a to zavedením speciální subjektivní promlčecí lhůty 5 let a vyloučením užití ustanovení o délce objektivní promlčecí lhůty podle občanského zákoníku, která by speciální lhůtu limitovala. Lhůta poběží ode dne, kdy se osoba alespoň mohla o škodě, osobě k její náhradě povinné a o omezování soutěže dozvědět, nejdříve však od ukončení samotného omezování. Navíc lhůta nepoběží během řízení o daném jednání před soutěžními orgány a po dobu jednoho roku od rozhodnutí o něm. Nakonec snad z materiálu ještě vypíchněme, že příslušným soudem k řízení o náhradě škody bude Krajský soud v Brně, jakožto krajský soud, v jehož obvodě má sídlo ÚOHS. Jak správně uvádí důvodová zpráva, jde o řešení žádoucí, neboť složitost kauz si bude žádat specializaci,

kteřá již je Krajskému soudu v Brně, tedy soudu řešícímu správní žaloby proti rozhodnutí ÚOHS, vlastní.

Soutěžní právo stále je spíše okrajovějším právním oborem. Private Enforcement navíc i v jeho rámci stojí opět někde v pozadí. Směrnice i navazující vnitrostátní legislativa má potenciál tento stav změnit a posílit, alespoň v očích některých subjektů, povědomí o možnostech obrany proti nežádoucímu protisoutěžnímu jednání. Pro poškození tak směrnice i navrhovaný zákon představují naději, že se konečně dočkají možnosti efektivně uplatňovat svoje nároky na náhradu škody před soudem.

Mgr. Michael Mráček

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-453/99 Courage Ltd vs. Crehan, ze dne 20. září 201.

Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Zákon č. [63/1991](#) Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

[3] Zákon č. [143/2001](#) Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění.

[4] Ustanovení § 2990 ve spojení s § 2988 občanského zákoníku.

[5] Situace, kdy kartelující strana trhu má více informací o podstatě věci, než samotní poškození.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)